

combination of written and spoken feedback for learning skills in a CALL environment. Results indicated that the combination of written and spoken feedback was more effectual for immediate recall, but no significant difference existed between the written and spoken feedback and the other two formats for the retention of the learning material. Other studies have investigated issues of learner control over input.

Learner Control.

The flexibility afforded in a hypermedia environment permits learners to determine and control selection and sequence of content. Liu M. [3, p. 159–175] suggests that courseware designers should furnish multiply relevant and redundant cues in the software to accommodate learners of different cognitive styles.

The issue of the structure of the hypermedia courseware also emerges as a relevant topic concerning the language learning environment. Although little research has been undertaken on this matter, Murray J. [4, p. 319–345] described the importance of the learners' ability to navigate through the program and to investigate those things that catch their interest.

Conclusions and prospects for further researches of directions. The review of the literature concerning integrative CALL environments for foreign language learning indicates that much more research is necessary before the nature of this context can be fully understood in its relation to the acquisition of foreign languages. With the evolution of the media used in the foreign language classroom, the transfer of power from teacher to learner has emerged as an important trend, indicating a shift from teacher controlled learning to student initiated investigation. Another theme arising from the literature regards the ability of multimedia environments to provide learners with authentic content that is carefully manipulated to meet their individual needs.

BIBLIOGRAPHY

1. Bartino B. The effect of three feedback forms on learning through a computer-based tutorial. *Calico Journal*, 10(1), 1992. – P. 45–52.
2. Hymes D. On communicative competence. In J. B. Pride and J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics*, Harmondsworth: Penguin Books, 1972. – P. 5–26.
3. Liu M. and Reed W. The effect of Hypermedia-assisted instruction on second language learning. *Journal of Educational Computing Research*, 12(2), 1995 – P. 159–175.
4. Murray J. *Restructuring space, time, story and text in advanced multimedia learning environments*. Cambridge: MIT Press, 1992. – P. 319–345.
5. Patrikis P. *Foreign language instruction and the computer*. 1990. – P. 17–25.
6. Savingnon S. *Communicative competence: An experiment in foreign language teaching*. – Philadelphia: The center for Curriculum Development, 1972. – P. 4–23.
7. Warschauer M. *Computer Learning Networks and Student Improvement*. 1996. – P. 1–14.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЩЕРБИНА Світлана Володимирівна

– кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Центрально-українського національного технічного університету.

Наукові інтереси: методика навчання іноземної мови у ВНЗ, формування комунікативної компетенції студентів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHCHERBYNA

Svitlana

Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Docent of Foreign Languages Department, Central Ukrainian National Technical University.

Circle of scientific interests: methods of foreign language teaching in higher school, formation of students' communicative competence.

УДК 378.147.146

УЛИЧНИЙ Ігор Любомирович –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: UlychIL@gmail.com

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ ПРОФОРІЄНТАЦІЇ В СИСТЕМІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інноваційний шлях розвитку визначено стратегічним

пріоритетом держави. Інноваційний процес перетворюється в критичний елемент успіху, що залежить від здатності держави та

суспільства забезпечити умови для розвитку і конкретного використання нових знань і досвіду, спроможності створити сприятливе середовище для генерування нових ідей, їх апробації, доробки та упровадження в життя. Інновації в освіті пов'язані із загальними процесами у суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Обґрунтованість професійного самовизначення молоді обумовлюється ефективною системою професійної орієнтації, заснованої на використанні сучасних інноваційних засобів. Актуальність означеної проблеми та недостатній рівень її розробки зумовили вибір теми даного дослідження.

Актуальність останніх досліджень і публікацій. Дослідження основ вищої професійно-педагогічної освіти притаманне науковим працям К. Авраменко, І. Анісімова, В. Бобрицької, І. Вазинського, А. Грігченка, І. Грищенко, Д. Закатнова, С. Крягжде, В. Маркіної, О. Мельника, С. Павлютенкова, В. Сидоренка, В. Синявського, М. Тименка, Б. Федоришина, С. Чистякової, М. Янцура та інших.

Питанням запровадження та розвитку педагогічних інновацій і, зокрема, інноваційних процесів у сфері професійної освіти присвячені наукові дослідження К. Ангеловські, Дж. Бассета, Ю. Богачкова, Н. Гросса, Л. Гутман, Л. Даниленко, О. Дубасенюк, А. Каташова, В. Кваші, О. Кіяшко, М. Кларіна, Є. Клімова, В. Кременя, В. Лазарева, О. Моріна, О. Попової, М. Поташника, А. Т. Токтогулова, А. Хабермана та ін. Разом з тим реалії сьогодення та перспективи розвитку педагогічної освіти потребують обґрунтування методів запровадження інноваційних технологій та прийомів у сфері професійної роботи як необхідної умови підвищення якості людського капіталу суспільства.

Мета статті полягає в дослідженні інноваційних засобів професійної орієнтації в системі педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміст, форми та методи освітньої діяльності визначаються реаліями суспільного розвитку, особливостями національного буття народу, викликами цивілізації та сучасними потребами розвитку економіки знань.

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти,

відбувається перехід системи до якісно іншого стану [4].

Упровадження інновацій у сферу освіти – це складний процес, який передбачає поступове оновлення і вдосконалення змісту, методів, засобів, педагогічних технологій, що, безумовно, впливає на якість педагогічного процесу.

Інновації в педагогіці пов'язані із загальними тенденціями розвитку суспільства, із глобалізаційними та інтеграційними процесами. Нині створюється нова педагогіка, характерною ознакою якої є інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому [3]. Педагогічна інновація – нововведення в педагогічну діяльність, зміни у змісті та технології навчання і виховання, мають на меті підвищення їхньої ефективності.

Соціальне та особистісне самовизначення школярів слід розглядати як центральне новостворення раннього юнацького віку. Саме в цей період в учнів виникають нові мотиви професійного та життєвого самовизначення. Старшокласники при постановці системи цілей навчаються виходити з планів свого індивідуального самовизначення, а також соціальної захищеності цілей, передбачення соціальних наслідків своїх вчинків. У них виникає потреба у формуванні свого життєвого плану, важливою складовою якого є вибір майбутньої професії [10].

Професійне самовизначення особистості є невід'ємною частиною життєвого самовизначення, тобто входження в ту чи іншу соціальну чи професійну групу, обрання способу життя, професії. У процесі професійного самовизначення людина повинна співставити свій майбутній професійний статус із життєвими цінностями. Механізмами професійного самовизначення є самопізнання, самооцінка та самовдосконалення, які складають основу входження молоді людини в певне професійне середовище.

В умовах зростання конкуренції в світовому економічному просторі, на тлі негативних демографічних тенденцій зниження чисельності населення загострюється проблема формування, відтворення та використання трудового потенціалу. Вимоги сучасного виробництва до рівня професійної підготовки кадрів актуалізують проблеми професійної орієнтації. Основним призначенням системи професійної орієнтації є забезпечення умов для усвідомлення людиною свого ставлення до себе як суб'єкта професійної праці та поведінки, що передбачає здійснення нею

розгорнутого в часі й відносно самостійного пошуку професії з урахуванням власних інтересів і можливостей та потреб ринку праці.

Сьогодні потрібні ефективні механізми сприяння набуттю дітьми та підлітками адекватних уявлень і знань про сучасну професійну діяльність, формування у них психологічної готовності до вибору майбутньої професії та трудової діяльності.

З поглибленням економічних реформ в Україні ринкові принципи все більш пронизують всі сфери життєдіяльності особистості. Згідно з ринковою парадигмою люди самостійно формують свій професійний потенціал, активно взаємодіючи з оточуючим соціальним середовищем. Суспільні інститути намагаються створити для цього сприятливі умови. Та вирішальну роль у професійному самовизначенні та зростанні відіграє кожний індивід, обираючи, реалізуючи та постійно коригуючи свою життєву програму. Зміщення акцентів на активність особистості, визнання її права на вільний вибір різних варіантів життєвих програм та відповідальність за свою долю стають основною умовою формування потенціалу професійного самовдосконалення.

Інноваційний розвиток освіти передбачає запровадження профільного навчання, яке має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці.

Основними завданнями профільного навчання є такі [9]:

- створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;

- забезпечення наступності між загальною середньою та професійною освітою, можливості отримати професію;

- сприяння професійній орієнтації і самовизначенню старшокласників, соціалізації учнів незалежно від місця проживання, стану здоров'я тощо;

- здійснення психолого-педагогічної діагностики щодо визначення готовності до прийняття самостійних рішень, пов'язаних з професійним становленням;

- сприяння у розвитку творчої самостійності, формуванні системи уявлень, ціннісних орієнтацій, дослідницьких умінь і навичок, які забезпечать випускнику школи можливість успішно самореалізуватися;

- продовження всебічного розвитку учня як цілісної особистості, його здібностей і обдарувань, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору.

Вибір молоддю своєї майбутньої професії дуже відповідальний крок, пов'язаний із певними об'єктивними і суб'єктивними труднощами. Об'єктивні – це наявність вакантних місць у різних галузях, умови праці тощо. До суб'єктивних труднощів відносяться психологічні бар'єри особистості, що знижують ефективність дій суб'єкта у процесі професійного самовизначення. Тому для сучасної системи освіти і виховання важливо, з метою їх попередження та усунення, досліджувати особливості виникнення і перебігу психологічних бар'єрів особистості у професійному самовизначенні молоді.

Психологічний супровід профільного навчання передбачає надання старшокласникам допомоги у професійному самовизначенні, плануванні професійної кар'єри, формуванні готовності до повноцінної професійної самореалізації стосовно сучасних вимог ринку праці. Основними формами психологічного супроводу профільного навчання є:

- профорієнтаційна діагностика, спрямована на виявлення інтересів, нахилів, здібностей та професійно важливих якостей особистості у контексті майбутнього професійного самовизначення учнів. Профорієнтаційні діагностичні методики допомагають оцінити рівень готовності до освітніх і професійних перспектив;

- профконсультативна діяльність, що має три етапи: підготовчий, основний та формуючий, і покликана допомогти учням на основі діагностичних даних визначитися із основним та резервним планом здобуття обраної професії, вивчити вимоги професійного середовища та співвіднести їх із власними психофізіологічними показниками, скоригувати особистісні якості, уміння та прагнення, знайти альтернативні варіанти професійного вибору. Дана форма психологічного супроводу передбачає корекційно-розвивальні тренінги, інформаційні бесіди, семінари, професіографічні екскурсії;

- профінформаційна робота використовується в основному під час роботи з учнями 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів міста, району, округу, є обов'язковим етапом перед професійним вибором і професійним відбором. Результати діагностики, проведеної в рамках профінформаційної роботи,

використовуються при комплектуванні (формуванні) груп учнів для здійснення професійних проб у міжшкільному навчально-виробничому комбінаті чи іншому навчальному закладі.

Позитивно зарекомендував себе досвід профілізації школи в країнах Заходу та США, де основною метою шкільної освіти насамперед є професійна підготовка людини до того чи іншого виду діяльності.

Реалізація профільного навчання передбачає, що після закінчення школи II ступеня (9 класу) кожен учень має визначитися зі своєю майбутньою професією і обрати той чи інший профіль навчання згідно зі своїми здібностями та уподобаннями. Такий вибір передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів: за суспільно-гуманітарним, філологічним, художньо-естетичним, природничо-математичним, технологічним і спортивним напрямками. Серед шкільних предметів є базові (обов'язкові для всіх, незалежно від профілю) і профільні. Предмети шкільної програми вивчатимуться на різних рівнях: базовому — мінімум змісту і не передбачає подальшого вивчення предмета (наприклад, математика у філологів); академічному — предмети не є профільними, але близькі до них і тому вивчатимуться у ВНЗ (наприклад, фізика у хіміко-біологічному профілі); профільної підготовки — поглиблене вивчення предметів з орієнтацією на майбутню професію фізика і математика у фізико-математичному профілі [7].

Нові вимоги до вчителя в умовах переходу до профільного навчання диктують необхідність подальшої модернізації педагогічної освіти та підвищення кваліфікації діючих педагогічних кадрів. Для реалізації даного завдання необхідно розробити моделі структури та змісту підготовки фахівців для профільної школи на основі сучасних підходів до організації педагогічної освіти. Для того, щоб програма профільної школи стала активним соціальним інструментом на рівні професійної підготовки учнів, потрібне залучення додаткових матеріальних ресурсів, значне збільшення фінансування, запровадження нових й нестандартних організаційних та економічних інструментів.

Інноваційною моделлю управління освітою є створення освітніх округів. Освітній округ – це добровільне об'єднання у межах адміністративно-територіальних одиниць навчальних закладів системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої

освіти, що спрямовують свою діяльність на створення умов для здобуття громадянами загальної середньої освіти, впровадження допрофільної підготовки і профільного навчання, поглиблене вивчення окремих предметів, забезпечення всебічного розвитку особистості, а також закладів культури, фізичної культури і спорту, підприємств і громадських організацій [8].

Фінансування нових структурних об'єднань може здійснюватися за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, корпоративних та інших джерел. Функціонування об'єднань шкільних закладів може бути ефективним на умовах автономії та забезпечення їм економічної самостійності.

В Україні передбачено формування освітніх округів за адміністративно-територіальним принципом. Тобто, освітній округ є інноваційною структурою, діяльність якої формується шляхом об'єднання навчальних закладів у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці для забезпечення належних умов організації навчально-виховного процесу, реалізації допрофільної підготовки і профільного навчання, розвитку творчих здібностей, нахилів, обдарувань дітей, впровадження сучасних освітніх технологій.

Центром профільного навчання в освітньому окрузі є опорний загальноосвітній навчальний заклад, який забезпечує: проведення навчальних занять, що відповідають його спеціалізації, профілю навчання для учнів навчальних закладів округу; запровадження факультативних занять, спецкурсів для учнів освітнього округу; культурно-просвітницьку роботу з батьківською громадськістю; методичний супровід діяльності навчальних закладів освітнього округу; організацію сервісних послуг. В окрузі можуть функціонувати один або декілька опорних закладів, за якими здійснює контроль районний (міський) методичний кабінет відділу освіти.

Для вирішення зазначених умов необхідно створити ресурсні центри професійної орієнтації в освітніх округах. Це дасть можливість налагодити співпрацю з психологічною службою, скоординувати профорієнтаційну роботу педагогічних колективів, батьків та громадськості. У своїй діяльності фахівці ресурсного центру профорієнтації мають, крім психолого-педагогічного профільноорієнтаційного діагностування і консультування учнів основної школи щодо вибору ними напрямку профільного навчання, сприяти у впровадженні організаційно-педагогічних

засобів практичної перевірки рівня сформованості профільного самовизначення учнів основної школи, який забезпечують профільні проби [6].

Основними функціями ресурсного центру професійної орієнтації учнівської молоді освітнього округу мають бути [2]:

- здійснення професійного інформування про професії та спеціальності, що мають попит на регіональному ринку праці;

- ознайомлення з рекомендованими Міністерством освіти і науки України технологіями та правилами вибору професії, виховання спрямування на самопізнання і особисту активність як основи професійного самовизначення;

- надання індивідуальних інформаційно-довідкових та професійних консультацій з використанням елементів психологічної підтримки, а також поглибленого профдіагностичного обстеження з метою формування вміння співставляти свої індивідуальні особливості з вимогами професії до особи, професійного добору і професійного відбору;

- підготовка учнів основної школи до вибору ними напряму профільного навчання у старшій школі;

- проведення профконсультаційної психодіагностики з метою визначення професійних інтересів, якостей і професійної придатності з застосуванням отриманих даних при комплектуванні навчальних класів (груп) навчальних закладів;

- надання психологічної підтримки та здійснення корекції професійного самовизначення, сприяння професійній адаптації осіб, які вперше працевлаштувалися.

Зважаючи на особливу важливість інформаційного супроводу професійної орієнтації, використання в профорієнтаційній роботі новітніх інформаційних технологій є одним з найдієвіших способів підвищення її ефективності. Інформаційне забезпечення профорієнтації повинне відповідати таким умовам:

- доступ до детальної інформації щодо стандартів і вимог до професійної діяльності і кожної професії зокрема;

- доступ до структурованої і актуальної інформації про локальний, національний та глобальний ринки праці;

- можливість автоматизованого формування для кожної особи професійних та освітніх траєкторій.

Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології у сфері професійної орієнтації визначаються як нові, оригінальні технології

(методи, засоби, способи) створення, передавання і збереження профорієнтаційних матеріалів а також технології організації і супроводу профорієнтаційної роботи (традиційного, електронного, дистанційного, мобільного) за допомогою телекомунікаційного зв'язку і комп'ютерних мереж, що цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в освітню практику.

Сучасний рівень розвитку інформаційних та соціальних мереж дозволяє значну частину процесу професійного консультування здійснювати в форматі віртуального спілкування через (дистанційне консультування), що сприятиме ефективності цього етапу профорієнтаційної роботи. Запровадження вебінарів як форм колективного ділового спілкування також розширює можливості професійного консультування.

Перспективним з позиції практичної реалізації комплексного сервісу з профорієнтації та освітнього консультування є створення єдиної національної мережі, яка поєднує ресурсні можливості як державної, так і приватної форми власності. Мережа може мати структуру, яка відповідає адміністративному поділу території України, або інший принцип побудови. Головний критерій - висока ефективність і застосування всіх ресурсів в єдиному форматі. Суттєвим фактором ефективності такої мережі є створення зустрічних взаємообумовлених інформаційних потоків, а саме: стан ринку праці, стан ринку освіти, стан розвитку людського капіталу [1].

Усі ці потоки повинні фільтруватись та інтегруватись у єдиному інформаційному ресурсі, який побудований відповідно до національної системи кваліфікацій.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Інновації в професійній освіті є закономірним явищем, спричиненим розвитком економіки знань та посиленням запитів ринку праці до якості людського капіталу. Психолого-педагогічний супровід професійного самовизначення молоді повинен всебічно сприяти формуванню в молодих людей готовності самостійно й усвідомлено планувати, корегувати та реалізовувати перспективи свого професійного вибору як невідомої складової життєвого та особистісного розвитку. Профільне навчання є одним із ключових напрямів системи професійної освіти, що створює сприятливі умови для професійного самовизначення та подальшої самореалізації кожного учня. Створення освітніх округів сприяє посиленню взаємозв'язку загальної та

професійної освіти, їх орієнтації на вимоги ринку праці. Перспективним способом управління процесами профорієнтації є запровадження інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, що дає змогу розширювати інтеграцію національних і міжнародних систем консультування у галузі профорієнтації та освіти. В цих умовах подальших наукових досліджень потребують питання запровадження новітніх соціально-педагогічних технологій цілеспрямованого впливу на процес професійного самовизначення молоді та методів координації взаємодії учасників ринку освітніх послуг, ринку праці, держави та її громадян.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Богачков Ю. М. Роль сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у сфері профорієнтації та освітнього консультування в умовах сталого розвитку суспільства [Електронний ресурс] / Ю. М. Богачков, В. М. Милашенко. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/openhc/potok/publish/2010-11-18>.
2. Гуцан Л. А. Забезпечення професійного самовизначення учнівської молоді в процесі позаурочної і позашкільної діяльності в умовах освітнього округу / Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (1 грудня 2015 р., м. Київ) / уклад.: Л. М. Капченко та ін. – К: ІПК ДСЗУ, 2015. – 356 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І. М. Дичківська. – 2-ге вид., допов. – К.: Академвидав, 2012. – 349 с.
4. Дубасенюк О. А. Інновації в сучасній освіті / О. А. Дубасенюк // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: зб. наук.-метод. праць [за заг. ред. О. А. Дубасенюк]. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 12–28.
5. Кремень В.Г. Філософсько-освітня діяльність: інноваційні аспекти / В.Г. Кремень // Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць [за ред. Василя Кременя та Тадеуша Левовицького]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С.10-26.
6. Морін О.Л. Забезпечення професійного самовизначення учнівської молоді в умовах освітнього округу / О. Л. Морін // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – Кіровоград: Імекс-ЛТД. – 2014. – Вип. 18, кн. 2. – С. 15–23.
7. Онищенко О. Освітня реформа: Профільна школа. Похвальні докори і викривальна похвала / О. Онищенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/school_today.
8. Про затвердження Положення про

освітній округ: постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 777 [Електрон, ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-%D0%BF>. Назва з екрана.

9. Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі Наказ МОН № 1456 від 21.10.13 року [Електрон, ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1681>. Назва з екрана.

10. Уличний І. Л. Розвиток особистості старшокласника в умовах активізації механізмів професійного самовизначення / І.Л. Уличний // Проблеми загальної та педагогічної психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України [за ред. С. Д. Максименка]. – Т.ХІІІ, част. – К., 2011. – 300 с.

REFERENCES

1. Bohachkov, Yu. M. (2010). *Rol suchasnykh informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u sferi proforiientatsii ta osvithnoho konsultuvannia v umovakh staloho rozvytku suspilstva*. [The role of modern information and communication technologies in the educational guidance and counseling in terms of sustainable developmentn] [Elektronnyi resurs] Rezhym dostupu: <https://sites.google.com/site/openhc/potok/publish/2010-11-18>.
2. Hutsan, L. A. (2015). *Zabezpechennia profesiinoho samovyznachennia uchnivskoi molodi v protsesi pozaurочноi i pozashkilnoi diialnosti v umovakh osvithnoho okruhu*. [Providing professional self students during extracurricular and extracurricular activities in terms of educational district]. Kyiv.
3. Dychkivska, I. M. (2012). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii*. [Innovative educational technology]. Kyiv.
4. Dubaseniuk, O. A. (2014). *Innovatsii v suchasni osviti*. [Innovations in modern education]. Zhytomyr.
5. Kremen, V. H. (2012). *Filosofsko-osvithnia diialnist: innovatsiini aspekty*. [Philosophical and educational activities: innovative aspects]. Zhytomyr .
6. Morin, O. L. (2014). *Zabezpechennia profesiinoho samovyznachennia uchnivskoi molodi v umovakh osvithnoho okruhu*. [Providing professional self pupils in terms of educational district]. Kirovohrad.
7. Onyshchenko, O. (2010). *Osvitnia reforma: Profilna shkola. Pokhvalni dokory i vykryvalna pokhvala*. [Education Reform: specialized schools. Reproaches and invective laudable praise]. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://osvita.ua/school/school_today.
8. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro osvithni okruh: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.08.2010 № 777* [On approval of the educational district: Cabinet of Ministers of Ukraine of 27.08.2010 number 777] [Elektron, resurs]. – Rezhym dostupu:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-%D0%BF>. Nazva z ekrana.

9. *Pro zatverdzhennia Kontseptsii profilnoho navchannia u starshii shkoli Nakaz MON № 1456 vid 21.10.13 roku.* [On approval of the Concept of Special Education in Secondary MES Order number 1456 from 10/21/13 years] [Elektron, resurs]. – Rezhyim dostupu: <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1681>. Nazva z ekrana.

10. Ulychnyi, I. L. (2011). *Rozvytok osobystosti starshoklasnyka v umovakh aktyvizatsii mekhanizmiv profesiinoho samovyznachennia.* [Development of the person of senior pupils in the conditions of professional self-activation mechanisms]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

УЛИЧНИЙ Ігор Любомирович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та

психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування потенціалу професійного самовдосконалення старшокласників, психолого-педагогічний супровід профорієнтаційної роботи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ULYCHNYI Igor Lyubomyrovych - Candidate of Pedagogical Sciences, associate professor, assistant professor of social work, social pedagogy and psychology of the Centralukrainian State Pedagogical University of Volodymyr Vynnychenko.

Circle of research interests: capacity building professional self improvement of seniors high school student, psychological and pedagogical support career guidance.

УДК 37(09)(477.52)

ШТАНЬ Ольга Олексіївна – аспірантка Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
e-mail:olgashtan393@mail.ru

ЕТАПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ М. Л. ДОВГОПОЛЮКА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасних умовах розвитку українського суспільства необхідним є вивчення та творче використання здобутків національного педагогічного минулого у процесі модернізації вітчизняної історико-педагогічної науки. Творча особистість Матвія Довгополюка – педагога, поета, громадського активіста та його багатогранна діяльність привертає увагу освітніх та громадських діячів. Разом з тим залишаються не з'ясованими важливі питання, пов'язані з його ідеологічними, соціально-політичними, педагогічними поглядами, спрямованістю і змістом його практичної освітньої діяльності на різних етапах діяльності цього визначного вітчизняного педагога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході наукового пошуку встановлено, що постать та педагогічна спадщина М. Довгополюка упродовж багатьох років радянського періоду замовчувалась та не була предметом наукових досліджень. Педагогічно-організаторській діяльності М. Л. Довгополюка присвячено деякі праці сучасних дослідників історії педагогіки та краєзнавства (В. Голубченко, А. Близнюк,

Ф. Наумко, П. Картавий, А. Добровольський, М. Попільнюх). Але опубліковані на сьогодні праці не дають більш менш вичерпної відповіді на суттєві питання щодо біографічних фактів М. Довгополюка, ідей і змісту його діяльності на посаді керівника Охтирського дитячого містечка, не розкривають особливостей створеної ним системи виховання безпритульних дітей і молоді. Вкрай обмаль матеріалів, за якими можна б було виявити основні етапи діяльності одного із зачинателів вітчизняного виховання, в основу якого закладені ідеї неодмінного взаємозв'язку класичної освіти і трудового вишколу підростаючого покоління.

Тому **мета статті** зосереджена на розв'язанні однієї з виявлених проблем – знаходженні, узагальненні й осмисленні матеріалів щодо основних етапів педагогічної та організаторської діяльності Матвія Лукича Довгополюка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічна діяльність М. Л. Довгополюка розвивалася на тлі відомих революційних подій в Україні на початку 20 століття, які характеризувалися складними політичними та соціально-економічними чинниками. У нових умовах, коли Тимчасовий уряд припинив своє